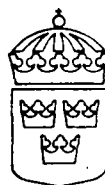

Lagutskottets yttrande

1987/88:4 y

om förslag till lag om styrelserepresentation för de
privatanställda, m. m. (prop. 1987/88:10)

LU
1987/88:4 y

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har berett lagutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1987/88:10 med förslag till lag om styrelserepresentation för de privatanställda, m. m. jämte motioner.

Med anledning av propositionen har väckts motionerna 1987/88:A5 av Lars Werner m. fl. (vpk), 1987/88:A6 av Magnus Persson (s), 1987/88:A7 av Ove Karlsson (s), 1987/88:A8 av Bengt-Ola Rytting och Ove Karlsson (s), 1987/88:A9 av Alf Wennerfors m. fl. (m), 1987/88:A10 av Christer Eirefeldt (fp), 1987/88:A11 av Jan-Erik Wikström (fp) och Göthe Knutson (m), 1987/88:A12 av Börje Hörnlund m. fl. (c) och 1987/88:A13 av Elver Jonsson m. fl. (fp).

I propositionen läggs fram förslag till ny lagstiftning om styrelserepresentation för anställda. Vidare föreslås vissa ändringar i bl. a. aktiebolagslagen (1975:1385), lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och bostadsrättslagen (1971:479).

Lagutskottet har beslutat att avge yttrande över propositionen såvitt avser ändringar i aktiebolagslagen, lagen om ekonomiska föreningar och bostadsrättslagen samt motionerna A8, A9 och A10.

Lagutskottet får anföra följande.

Enligt 15 kap. 1 och 4–6 §§ aktiebolagslagen (ABL) kan styrelseledamöter bli skadeståndsskyldiga för skada som de uppsåtligen eller av oaktsamhet tillfogar bolaget och tredje man.

Vid sidan av detta skadeståndsansvar kan ett personligt betalningsansvar inträda för bl. a. styrelseledamöter enligt 13 kap. 2 § ABL. I lagrummet finns bestämmelser om tvångslikvidation av ett aktiebolag när bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet. Enligt paragrafens första stycke är styrelsen vid befarad kapitalförlust skyldig att vidta vissa åtgärder för att bolaget skall försättas i likvidation. Fullgör styrelsen inte sina åligganden blir styrelseledamöterna solidariskt betalningsansvariga för bolagets förpliktelser som uppkommer efter den tidpunkt då åtgärden skulle ha vidtagits. Till skillnad från vad som följer av reglerna i 15 kap. ABL uppkommer ansvarigheten enligt 13 kap. 2 § vare sig den skada som drabbar borgenärerna har orsakssammanhang med styrelseledamöternas underlåtenhet eller ej. En annan skillnad är att betalningsansvaret vid underlåtenhet att försätta bolaget i likvidation inte kan jämkas. Liknande bestämmelser finns i

bankaktiebolagslagen (1987:618) och försäkringsrörelselagen (1982:713).

LU 1987/88:4 y

I propositionen föreslås att 13 kap. 2 § ABL ändras så att betalningsansvaret för en styrelseledamot skall inträda endast när ledamoten uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåtit att vidta de i paragrafen föreskrivna åtgärderna. Den nya bestämmelsen har utformats som en presumptionsregel, vilket innebär att styrelseledamoten går fri från ansvar bara om han kan bevisa att hans underlåtenhet inte berott på egen försummelse.

I motion A8 (s) framhålls att det finns betydande skillnader mellan det styrelseuppdrag som arbetstagarernas representanter har och det som de av bolagsstämman utsedda ledamöterna skall fullgöra. Enligt motionärerna bör de anställdas styrelserepresentanter helt undantas från betalningsansvar enligt 13 kap. 2 § ABL eller i vart fall bli ansvariga i endast börsnoterade företag. I den mån ett generellt betalningsansvar skall gälla för arbetstagarledamöterna bör någon presumptionsregel inte uppställas.

I motion A9 (m) yrkas såvitt nu är i fråga att riksdagen dels avslår förslaget till ändring i ABL, dels som sin mening ger regeringen till känna att frågan om styrelseledamots betalningsansvar bör bli föremål för fortsatt utredningsarbete. Motionärerna hävdar att uppdraget som styrelseledamot ställer krav på ansvarskänsla och helhjärtad arbetsinsats och det är angeläget att detta krav inte urholkas. Motionärerna är därför inte beredda att utan närmare utredning godta den nu föreslagna uppmjukningen av styrelseledamöternas betalningsansvar.

Vad först gäller den i motion A9 upptagna frågan vill lagutskottet erinra om att till grund för förslaget om ändring i ABL ligger en inom justitiedepartementet utarbetad promemoria vilken remissbehandlats. Förslaget i promemorian om införande av ett presumtionsansvar läggs fram från den utgångspunkten att rättsläget är oklart när det gäller frågan om det krävs att en styrelseledamot varit försumlig för att han skall ådra sig betalningsansvar. Av propositionen framgår att det stora flertalet remissinstanser ansett att promemorian är ägnad att läggas till grund för vad ett klarläggande av detta spörsmål bör innebära. Med hänsyn härtill anser lagutskottet i likhet med departementschefen att det inte behövs någon ytterligare utredning av frågan.

Enligt lagutskottets mening får förslaget i propositionen anses innebära en skäligen avvägning mellan å ena sidan borgenärernas intresse av att styrelseledamöterna har ett personligt betalningsansvar när de underlåter att vidta likvidationsåtgärder efter en kapitalförlust och å andra sidan styrelseledamöternas intresse av att inte behöva bli betalningsskyldiga när de fullgjort vad som rimligen kan begäras av dem. Utskottet kan inte dela motionärernas uppfattning att den föreslagna lagändringen skulle medföra någon uppmjukning av de krav på ansvarskänsla m. m. som bör ställas på styrelseledamöter. På grund av det anförda tillstyrker utskottet att det införs en presumptionsregel när det gäller styrelseledamöternas betalningsansvar enligt 13 kap. 2 § ABL. Motion A9 i denna del bör således avslås.

Vad härefter angår önskemålet i motion A8 om särskilda bestämmelser rörande arbetstagarrepresentanternas betalningsansvar vill lagutskottet understryka att det är viktigt att de styrelseledamöter som företräder de anställda deltar i bolagsstyrelsens arbete på samma villkor som gäller för

övriga styrelseledamöter och att de betraktas som fullvärdiga ledamöter i bolagsstyrelsen. Om särskilda regler för arbetstagarledamöternas betalningsansvar skulle införas och därmed avsteg göras från likställighetsprincipen skulle det som framhålls i propositionen kunna få till följd att arbetstagarledamöternas arbete betraktades som mindre seriöst, något som lätt skulle få negativa konsekvenser för samarbetet och insynsmöjligheterna i företaget. Med hänsyn till det anförda är lagutskottet lika litet som departementschefen berett att förorda en särreglering beträffande arbetstagarledamöterna. Lagutskottet förordar således att arbetsmarknadsutskottet avstyrker bifall till motion A8.

Enligt 8 kap. 4 § ABL skall styrelseledamot och verkställande direktör vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Med svenskt medborgarskap jämställs medborgarskap i annat nordiskt land. När medborgare i annat nordiskt land skall vara styrelseledamöter krävs dock att minst hälften av antalet styrelseledamöter är bosatta i Sverige. Från kravet på medborgarskap och bosättning kan kommerskollegium ge dispens. Krav på medborgarskap och bosättning i Sverige för valbarhet till uppdrag som styrelseledamot finns också i andra associationsrättsliga lagar. Bl. a. uppställs i 6 kap. 4 § föreningslagen ett valbarhetskrav som motsvarar ABL:s.

I propositionen förordas att valbarhetskravet i ABL och föreningslagen skall upprätthållas också i fortsättningen när det gäller arbetstagarledamöter. Någon motsvarande ändring föreslås inte i ABL.

I motion A10 (fp) framhålls att den grundläggande principen bör vara att bolagsstämman utan hänsyn till medborgarskap skall kunna utse de mest lämpade personerna till styrelseledamöter. Medborgarskapskravet i ABL bör därför slopas. Motionärerna yrkar att det anförda ges regeringen till känna.

Lagutskottet vill erinra om att reglerna i ABL om kvalifikationskrav på styrelseledamöter och verkställande direktör fick sin nuvarande utformning år 1984 (prop. 1983/84:184, LU 1984/85:8) och trädde i kraft den 1 januari 1985. Samtidigt infördes särskilda regler i lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m. m. som ger regeringen möjlighet att bestämma att bl. a. styrelseledamöter i krigsmaterielindustrin skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Tidigare gällde enligt ABL att nordiska medborgare liksom medborgare i andra länder endast kunde vara styrelseledamot eller verkställande direktör efter dispens.

Det av motionären upptagna spörsmålet har nyligen aktualiserats hos regeringen genom en skrivelse som kommerskollegium ingivit i anslutning till myndighetens anslagsframställning för budgetåret 1988/89. I skrivelsen föreslår kommerskollegium att kravet på medborgarskap slopas i bl. a. ABL och föreningslagen samt att bosättningskravet utformas så att endast hälften av antalet styrelseledamöter behöver vara bosatta här i landet.

Enligt lagutskottets mening kräver frågan om ett slopande av behörighetsvillkoret i ABL ingående överväganden med hänsyn särskilt till den betydelse nationalitetskravet har inom krigsmaterieföretagen och försvarsindustrin i övrigt. Regeringens ställningstagande till spörsmålet bör inte nu föregripas genom något uttalande i saken från riksdagens sida. Lagutskottet förordar därför att motion A10 avslås.

Utöver det anförda föranleder propositionen och motionerna inte några uttalanden från lagutskottets sida. LU 1987/88:4 y

Stockholm den 19 november 1987

På lagutskottets vägnar

Per-Olof Strindberg

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Owe Andréasson (s), Stig Gustafsson (s), Martin Olsson (c), Inga-Britt Johansson (s), Allan Ekström (m), Bengt Kronblad (s), Berit Löfstedt (s), Hans Rosengren (s), Ewy Möller (m), Kjell-Arne Welin (fp), Eva Rydén (c), Barbro Sandberg (fp) och Krister Andersson (s).

Avvikande mening

Per-Olof Strindberg, Allan Ekström och Ewy Möller (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 2 som börjar med "Vad först" och slutar med "således avslås" bort ha följande lydelse:

Vad först gäller den i motion A9 upptagna frågan vill lagutskottet erinra om att skadestandsreglerna i ABL liksom bestämmelserna om personligt betalningsansvar för styrelseledamöter m. fl. fyller en viktig funktion i det aktiebolagsrättsliga regelsystemet. För borgenärerna och bolagets ägare är det av väsentlig betydelse att de kan hållas skadeslösa om bolagets ledning tillfogar dem skada. Som berörs av motionärerna ger reglerna också uttryck för att bolagsledningen har ett ansvar gentemot bolaget och borgenärerna och understryker därmed vikten av att ledningen handlar i deras intressen. För borgenärerna är det av särskild stor vikt att bolagets eget kapital inte urholkas, och i ABL har därför uppställts speciella bestämmelser som skall skydda det egna kapitalet, bl. a. reglerna om tvångslikvidation i 13 kap. 2 § ABL.

Utskottet vill vidare peka på att likvidationsreglerna har nära samband med andra rättsregler som gäller vid ekonomiska krissituationer i företag. Statens industriverk (SIND) har i yttrande till regeringen i juni 1987 och i sin rapport 1985:7 berört frågorna om sambandet mellan dessa regler. SIND uttalar i sin skrivelse angelägenheten i att regeringen snarast möjligt och i ett sammanhang ser över lagstiftningen inom de nu berörda områdena.

Mot den angivna bakgrunden delar lagutskottet motionärernas uppfattning att en ändring av bestämmelserna om betalningsansvar vid underlåtna likvidationsåtgärder inte bör genomföras innan spørsmålet blivit föremål för en genomgripande översyn. I sammanhanget vill utskottet erinra om att frågor rörande styrelseledamöters m. fl. personliga betalningsansvar för juridiska personers skulder har utretts av betalningsansvarskommittén (Ju 1984:09) som inom den närmaste framtiden väntas avlämna ett betänkande i ämnet. Att utan närmare samordning med ställningstagandet till kommitténs förslag nu genomföra en förändring av betalningsansvaret vid uteblivna

likvidationsåtgärder är enligt lagutskottets mening inte lämpligt.

På grund av det anförda anser lagutskottet att förslaget i propositionen såvitt avser ändring i 13 kap. 2 § ABL liksom motsvarande förslag till ändringar i bankaktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen bör avslås samt att riksdagen hos regeringen bör begära att frågan om styrelseledamöters betalningsansvar vid underlåtna likvidationsåtgärder blir föremål för närmare utredning. Lagutskottet förordar således att arbetsmarknadsutskottet tillstyrker bifall till motion A9 i denna del.

Särskilt yttrande

Martin Olsson (c), Kjell-Arne Welin (fp), Eva Rydén (c) och Barbro Sandberg (fp) anför:

1983 uttalade lagutskottet i anledning av motioner om betalningsansvarsgenombrott att en övergripande utredning borde företas av betalningsansvaret för juridiska personers skulder. Den sedermera tillsatta betalningsansvarskommittén, som behandlat dessa frågor, kommer inom den närmaste tiden att avge sitt betänkande. Självklart hade det funnits starka skäl för att avvakta kommitténs betänkande och remissyttranden över detta innan ställning tas till eventuella lagändringar. Vi har dock inte velat motsätta oss ett genomförande av regeringens förslag i propositionen att nu något begränsa styrelseledamöters betalningsansvar enligt 13 kap. 2 § ABL, eftersom nuvarande rättsläge anses oklart. Vi förutsätter att ett genomförande av detta regeringsförslag inte skall hindra att frågan om betalningsansvar prövas i hela dess vidd när resultatet av kommitténs arbete föreligger.

